

PLAN EN BIDBOOK VOOR HET BUITENGEBIED VAN LONNEKER

kerngroep Lönneker Laandleamn

INHOUDSOPGAVE

- Inleiding
- Integraal
- Kerngroep
- Werkwijze
BIDBOOK
- Leefbaar Platteland
  - Wandelen
  - Korte Keten
  - Boer-Burger dialoog

LONNEKER LAANDLEAMN 2022

SAMEN EN VAN ONDEROP VERSTERKEN WE HET LONNEKER LANDSCHAP

Karola Schröder

Kristianne van der Put

INLEIDING

‘Natuur voor elkaar’ ligt aan de basis van Lönneker Laandleamn, het meerjarig landschapsplan voor het buitengebied van Lonneker (inclusief bidbook voor meerjarig onderhoud). De provincie Overijssel zocht naar nieuwe vormen voor het ontwikkelen van een langjarig beheerplan van het landschap. Vormen waarin gedeeld eigenaarschap tot uiting komen in een collectieve aanpak en zorg voor het landschap.

Landschapsfonds Enschede heeft die kans opgepakt. Samen met de inwoners van Lonneker zijn we aan de slag gegaan om een meerjarig landschapsplan te ontwikkelen. We zijn gestart met een verkenning naar draagvlak voor het ontwikkelen van dit plan en op basis van het positieve resultaat is een subsidieaanvraag gedaan. Na toekenning daarvan kon het participatieve traject Lönneker Laandleamn starten. Kristianne van der Put en Karola Schröder faciliteerden het proces in 2021-2022.

INTEGRALE BENADERING

Wat is het belang van het landschap? Die vraag vormde het startpunt voor het gesprek met de inwoners van Lonneker. Tot 1910 was alles Lonneker en Enschede slechts een stad in die gemeente. Dit historische feit is bij velen niet meer bekend, de oudere generatie vindt dit jammer. Velen zetten zich in om de trots van Lonneker te behouden en de historie onder de aandacht te blijven brengen bij ieder die het horen wil.

Men is ook trots op het landschap. De groengroep van Lonneker zet zich al jaren in voor het onderhoud van het landschap in en rond Lonneker. De behoefte aan structurele middelen om dit onderhoud ook in de toekomst te kunnen uitvoeren, was een belangrijk argument voor deelname aan dit traject. Maar ook de nieuwsgierigheid naar wat er meer kan, maakte leden van de dorpsraad enthousiast. Wat vinden onze inwoners van Lonneker belangrijk, welke waarde heeft het buitengebied voor hen en hoe zorgen we ervoor dat deze waarden voor de toekomst behouden blijven of zich in een bepaalde richting ontwikkelen. Het belang van een groene zone tussen Enschede en Lonneker werd onderschreven door de inwoners. De angst om geheel opgeslokt te worden door de stad, leeft sterk.

Binnen dit proces hebben we gebruik gemaakt van werkmethoden uit Landschap in Zicht en Dorpsplan plus. Inwoners van Lonneker zijn bevraagd om hun ideeën en betekenis te geven over hun Landschap. De volgende waarden zijn aan bod gekomen tijdens dit proces: Landschappelijke waarden; Natuurlijke, biodiversiteit waarden; Sociale waarden; Maatschappelijke waarden; Economische waarden

KERNGROEP

- Om ervoor zorg te dragen dat het meerjarig landschapsplan Lönneker Laandleamn echt van de inwoners van Lönneker zou zijn, is een kerngroep met inwoners uit Lönneker gevormd. Het streven was om deze kerngroep te laten bemensen door inwoners vanuit verschillende invalshoeken.
- Tijdens de bijeenkomsten is gebleken dat men in basis heel tevreden is over het Lönneker buitengebied. Tijdens de bijeenkomsten waren kerngroepleden voorzichtig met het doen van stellige uitspraken.
- De individuele visies op de toekomst van het buitengebied verschillen wel van elkaar. In de interviews komen ze tot uiting.

DE INVLOEDEN VAN CORONA

Corona heeft veel invloed gehad op het participatietraject Lönneker Laandleamn en bracht de nodige uitdagingen mee voor de procesondersteuners. Grote en fysieke bijeenkomsten met inwoners van Lönneker waren niet mogelijk en ook de kerngroep heeft haar overleg vaak online moeten voeren. Het samen boven een kaart kijken, de tussenpraat bij de koffie, de humor en onderlinge wrovel kregen veel minder ruimte dan tijdens fysieke ontmoetingen. Ook het samen post-its plakken, stickers uitwisselen en hierover in gesprek gaan na de fietstocht kon niet. Hierdoor hebben we wel een stuk interactie met dorpsgenoten gemist. Ondanks dit gegeven, ligt er wel een plan waar veel input is geleverd door de mensen uit Lönneker.

KERNGROEPLEDEN OP EEN RIJ

Dorpsraad Lonneker

Matthie Kroezen

Hetty Bult

Jongerenraad

Skip Workel

Groengroep

Peter Engbers

Hans Strootman

Buurtring agrariërs

Johan Meijering (melkveehouder)

Stichting Landschapsfonds

Martine Welman (melkveehouder in Lonneker)

Inwoners Lonneker

Thijs Melief ('t Vaneker)

Cindy Marsman (Communicatie)

Truus Engbers (Wandelaar)

Kamiel Niezink (Landgoed eigenaar)

Gemeente Enschede

Gert-Jan Hilgersom

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Peter Engbers

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

Het is belangrijk dat mensen meer naar buiten gaan, meer gaan bewegen, minder achter het scherm zitten. Er mag best meer aandacht zijn voor de natuur om ons heen. Via dit project gaan er meer wandel en fiets verbindingen komen en dat vind ik mooi. Door de aanplant van meer stuiken en bomen zullen de vogels ook weer terug komen. Dat hebben we op het vliegveld gezien. Daar is de veldleeuwerik en de kievit weer terug. Als ik de veldleeuwerik heb gezien is mijn dag helemaal goed.

Wat is je droombeeld voor Lonneker?

Meer biodiversiteit vind ik belangrijk, dan komen er meer vlinders en vogels. Door kruidenrijke weilanden zorgen we er voor dat de bodem niet uitgeput raakt.

Kleinschalig en divers brengt volgens mij veel meer geluk bij de boeren. Daarbij moeten lokale producten aan de man gebracht worden. Boeren willen zelf ook anders, maar ze zitten aan veel regels vast. Het gaat geleidelijk. De kansen moeten wel rendabel zijn. De groenteteler op de es heeft onkruid weggespoten, dat vind ik persoonlijk jammer en daar praten we over in de groengroep. Het is niet makkelijk om biologisch groente te telen, maar toch sta ik er niet achter dat er met gif wordt gespoten. In Zwitserland wordt veel meer biologisch verbouwd. Het kan dus wel.

Hoe vind je dat het verder moet gaan?

Nu ik met pensioen ben geniet ik van het vrijwilligerswerk in de groengroep. Mooi om iets te doen voor het dorp en het geeft een mooie binding onder elkaar.

We willen meer groen en dat het aantrekkelijker is voor toeristen. Het zou mooi zijn als het kerkplein helemaal autovrij wordt. De fietstocht die we georganiseerd hebben was goed, we zouden een paar dagen in de zomer kunnen organiseren met koffie onderweg en mensen die iets vertellen over de omgeving en de historie. Elke verandering brengt het gesprek op gang. Vaak zijn mensen het er eerst niet mee eens, maar als je toch doorzet zijn ze na verloop van tijd blij met de verandering. Je moet niet te veel aandacht besteden aan de tegenkrachten. Het is mooi dat jongeren weer terug komen naar Lonneker. Zelf volg ik nu een cursus bij de IVN om natuurgids te worden en ook geef ik rondleidingen op het vliegveld. Zo breng ik andere mensen in contact met de natuur. Dat doe ik graag. Natuur die is er, het kost niks.

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

Eigenlijk heb ik de tijd er niet voor, maar ik vind het heel leuk om bij dit project betrokken te zijn en me in te zetten voor het dorp. Ik woon buitenaf en we houden van de natuur. In de Coronatijd hebben we al wandelend het buitengebied nog veel beter leren kennen. Volgens mij kan het nog mooier worden en er kunnen we het nog beter inzetten voor Lönneker. Maar dat moet dan wel op de goede manier, met respect voor het landschap.

Hoe zie jij de toekomst van het landschap?

Gaaf om te zien hoe de boeren in het dorp hun bedrijf toekomstbestendig maken en zo met duurzaamheid, het landschap en nieuwe verdienmodellen zoals groente en vleesverkoop aan huis bezig zijn. Ik hoop dat het succesvol gaat zijn, want het gaat niet vanzelf. Mensen zijn van het gemak, je moet het ze dus makkelijk maken. Goede marketing is belangrijk en daar zijn we in Twente niet zo goed in. Ik denk dat het gevoel van urgentie nog niet zo groot is bij de mensen. Velen gaan er van uit dat het wel goed komt met het klimaat. Geld en comfort zijn belangrijke drijfveren om te veranderen, dat zien we nu heel goed. Ook wij denken nu na over een warmtepomp en een elektrische auto.

Hoe zie jij het vervolg?

Als ik naar de boer-burger gesprekken kijk, denk ik dat we het vooral leuk moeten maken voor de mensen om te komen. En als mensen er eenmaal zijn, kunnen de boeren uitleggen waarom ze doen wat ze doen en kan het gesprek daarover gevoerd worden. Maar alleen voor het goede gesprek zullen de meesten niet komen. Het plan bevat mooie initiatieven, nu moet er voldoende eigenaarschap ontstaan, om het ook tot uitvoering te brengen. Met de vernieuwde dorpsraad heb ik daar alle vertrouwen in. Persoonlijk zou ik het heel tof vinden als we het rondje Lönneker kunnen realiseren en we het dorp op verschillende kanalen beter kunnen profileren.

Wat is jouw droombeeld voor Lönneker?

Mijn beeld is een economisch welvarend en duurzaam dorp, waar kwaliteit voorop staat. Ook in het landschap. Lönneker is uniek van karakter zowel als dorp als daarbuiten en dat moeten we behouden en versterken.

Cindy Marsman

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Kamiel Niezink

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn

In het begin was het nog vrij vaag en breed, maar nu komen de dingen bij elkaar. Met een aantal thema's waar we wat mee kunnen. (Landschapsbeheer, korte keten, wandelen en Boer-Burger gesprekken). De groep is heel divers, er zijn verschillende bloedgroepen en er is niet altijd de ruimte om te brainstormen. Het ging soms alle kanten op. Het is goed om vast te houden waar we nu zijn, acties te benoemen en terug te koppelen. Denken over de toekomst van het landschap, de bewustwording daarvan is op gang gekomen door Lönneker Laandleamn. Zo zijn projecten opgepakt, bomen en struiken geplant en dat is mooi.

Wat is voor jou van belang?

Het zou mooi zijn dat als er ideeën komen van boeren en burgers die later nog ingevoegd kunnen worden. Een soort open loket. Er ligt een belangrijke klimaatopgave, daarin liggen ook kansen voor nieuwe inkomsten voor de 10- 12 boeren die we hebben in Lönneker. Toerisme, Korte Keten en Energie zullen waarde geven aan elke m2 . Dan hoeven we het niet meer te hebben over intensief boeren. Laten we met de boeren praten over hun dromen en kansen. Nu worden boeren met ideeën nog opzij gezet. Verdieping in dit gesprek brengen, daar is de winst te behalen. En dan hun ideeën en wensen, koppelen aan iets wat het dorp en de gemeente ook wil. Als boeren een huis willen bouwen, dan kan dat alleen in combinatie met meer vergroening.

Wat is jouw droombeeld?

We hebben het niet over de verre toekomst, mijn gevoel van urgentie is groot. Onze kinderen worden 100 jaar, zij maken de klimaatverandering volop mee. Daarom draag ik mijn steentje bij, door met zorg om te gaan met ons erf, door te vergroenen, door niet met gif te werken. Door geen korte vluchten meer te maken. Ook praat ik er over met vrienden en in de ondernemersclub. Maar de meeste mensen maken zich niet druk. En sommige burens zijn zelf tegen de aanplant. Ze verliezen hun uitzicht en krijgen blad in de tuin. Dat zien ze alleen maar als negatief.

Hoe moet het verder?

Het zou mooi zijn om de jonge generatie te mobiliseren. De mensen die we nu niet horen te betrekken. Samen met de boeren die ook vernieuwen. Zoals lokaal vlees vermarkten. Als we dan minder vlees eten, laten we dan goed vlees, van dicht bij kopen. We moeten met elkaar de verbinding aangaan.

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

Het is belangrijk om met elkaar in gesprek te zijn, om aan tafel te zitten. In de Buurtkring Lönneker heb ik dat ook gezegd. We moeten zorgen dat er niet over ons gepraat wordt, maar met ons. Dat maak ik nog te vaak mee, ook hier in de buurt. Meestal komen we er samen wel uit, ook al zijn we het niet eens.

Ook vind ik het belangrijk dat er aandacht is voor de boeren, zij produceren ons voedsel en voor de boeren gaat het om hun inkomen. Ik ben er trots op dat ik een boer ben. Nu de oorlog in Oekraïne is uitgebroken, wordt er weer heel anders naar boeren, de voedselproducenten gekeken.

Hoe kijk jij naar de toekomst?

Onze dochter heeft plannen om ons bedrijf voort te zetten. En daarbij heeft ze ook nieuwe, andere ideeën dan ik. Ze denkt er bijvoorbeeld aan om zelf te gaan verzuivelen. Ik vind het goed dat ze dat helemaal bekijkt en uitzoekt. Maar er moet natuurlijk wel een verdienmodel zijn, het vraagt ook om een grote investering. En ik zie mezelf niet als een natuurbeheerder. De korte keten is goed om op in te zetten. De burger moet dan wel bereid zijn om een goede prijs te betalen. De Boer Burger gesprekken vind ik goed, die moeten we blijven organiseren.

Je hebt zelf geen meerjarig onderhoudsplan 'laten' maken?

Als ik nu bomen plant, staan ze misschien in de weg voor de plannen van mijn dochter. En tijd is geld dus door weinig begroeiing kunnen we snel werken. Wat wel goed zou zijn is als er verharding wordt aangebracht bij plekken waar mensen het bos in gaan om te wandelen. Sinds Corona wordt er veel meer gewandeld hier en mensen parkeren hun auto's langs de weg. Ik kan er dan niet goed langs en de bermen worden helemaal stuk gereden.

Ik vind het mooi dat mensen genieten van de natuur, maar ze houden helemaal geen rekening met boeren die hun werk moeten doen.

Johan Meijerink

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Hetty Bult

Waarom zet je je in voor Lönneker Laandleamn

Ik vind het belangrijk om met elkaar in gesprek te blijven over de natuur en de biodiversiteit. Lönneker is mijn geboorteplek, er zijn hier historische banden. Mijn overgroot opa en opa waren boer en nu woon ik in het huis van mijn ouders. Als kind speelde ik op Landgoed de Welle, dat sluit aan op onze achtertuin. Het landschap was toen veel diverser, met meer bloemen. Het zou mooi zijn als we daar weer meer van terughalen. Het is goed om met elkaar, boeren en burgers, te onderzoeken wat mogelijkheden zijn, wat nieuwe verdienmodellen zijn. Ik heb veel begrip voor de boeren, zij hebben veel investeringen gedaan en last van de vele regels. Maar ze zien ook dat zaken veranderen. Het is een langzaam proces.

Hoe zie je jouw rol in dat proces?

Het is belangrijk om goede voorbeelden te laten zien, wat wordt er allemaal al wel gedaan, ook hier in Lönneker. Het streven is om meer graan te verbouwen ten behoeve van Enschede. Spelt en haver. En ook de verkoop via de korte keten zou mooi zijn. Laten we trots zijn op wat er wel gebeurt, laten zien dat het kan. Ook draag ik bij vanuit het educatieproject van de Lönneker molen, waar ik in zit. Ik houd van verhalen vertellen, mijn kinderen en kleinkinderen genieten daar van en ik geeft de verhalen over Lönneker graag verder door.

Hoe ziet jouw droomlandschap er uit?

Een landschap zonder prikkeldraad. Laten we een poging doen om het essenlandschap te herstellen. En natuurlijk horen daar ook nieuwe ontwikkelingen bij die zorgen voor nieuwe verdiensten. Daarbij denk ik aan B&B's.

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

We hebben een mooie stap gezet in de samenwerking tussen boeren, burgers en landgoedeigenaren binnen dit project. Die was er de afgelopen 25 jaar niet zo als nu. Lönneker Laandleamn is een mooie basis om verder te gaan. We moeten deze verbinding overeind houden en alle partijen actief blijven betrekken. Dat is een langzaam proces. "Gras groeit niet harder als je er aan trekt" We moeten aanvoelen wat het juiste tempo is voor veranderingen, niet te snel en niet te langzaam. En bij de veranderingen naar meer biodiversiteit moeten we oog blijven houden voor de verdien capaciteit van de boeren.

Wat is voor jou van belang?

We zitten op een steenworpafstand van Enschede en dat moet vooral zo blijven. Lönneker moet geen buitenwijk van Enschede worden, maar een dorp blijven. Met Lönneker Laandleamn hebben we een goede inventarisatie van het gebied, dat als vertrekpunt kan dienen voor het volgende traject: "Mijn Lönneker 2030". Onder leiding van Studio Vers Bestuur en Anno Nu gaan we verder op de ingeslagen weg. Toe naar een advies voor de langere termijn.

Matthie Kroezen

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Thijs Melief

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

't Vaneker, waar ik woon, is voor een deel ook landschap. Omdat ik geboren ben in Enschede en mijn halve familie boert, voel ik me nauw betrokken bij het landschap. Het is belangrijk om met elkaar de discussie te voeren over de toekomst. Ook als we het niet eens zijn met elkaar, we moeten er toch samen uit komen. Ik voer graag gesprekken met een open vizier, zodat de verschillende perspectieven naar voren kunnen komen. In de dorpsraad doen we dat ook, als het bijvoorbeeld over zonneparken en windmolens gaat. Het is al gauw dat mensen het belangrijk vinden dat we energie neutraal worden, maar zonder windmolens in onze achtertuin.

Hoe zie jij de toekomst?

Het afnemend aantal agrariërs spelen een grote rol als het gaat om de toekomst van het landschap. Zij hebben een sleutelrol daarin. Ik ken Twente nog zoals het vroeger was en zie van dat landschap nog veel rondom Lonneker. Veel mensen zijn vooral met zichzelf bezig, financiële prikkels zijn nodig om te verduurzamen. Als ik vooruit kijk zie ik Lonneker als een dorp in de gemeente Enschede met een eigen identiteit en een groene corridor naar de stad. 't Vaneker is nu nog een aparte entiteit maar zal overgedragen worden aan de gemeente Enschede. Ik zou het goed vinden als 't Vaneker samen optrekt met Lonneker als het gaat om de toekomst van het buitengebied, zonder te overvleugelen.

Hoe zie jij het vervolg?

De toekomst van Lonneker zie ik positief. Het was een vrij gesloten gemeenschap voor mensen van buiten, de laatste tijd is Lonneker opener geworden. Binnen de dorpsraad zijn we bij veel onderwerpen betrokken, we denken mee en zoeken naar oplossingen. Vaak vervullen we een bemiddelende rol. We zijn met een brede dwarsdoorsnede van de inwoners van Lonneker en dat is mooi.

Tot slot

"Wij in het oosten begrijpen niet dat niet iedereen hier wil wonen. Maar tegelijkertijd willen we niet dat iedereen dat doet."

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

Het gaat over het buitengebied en ik denk dat dat voor iedereen belangrijk is. Ik zou het bijvoorbeeld jammer vinden als het buitengebied helemaal volgebouwd wordt. Daarnaast moeten we ook niet alleen natuur willen, natuur is prima maar er moet ook voldoende ruimte blijven voor de landbouw. Immers, alle monden moeten worden gevoed en wat is er nu mooier dan dat je zoveel mogelijk lokaal (Nederlands) voedsel eet, voedsel waarvan je weet dat dit op een goede, veilige en eerlijke manier is geproduceerd.

Geen beroep is volgens mij tegenwoordig zo hip als "boer", immers iedereen vindt er wel wat van en we komen bijna dagelijks in het nieuws. Het zou goed zijn dat wanneer er plannen gemaakt worden, er gepraat wordt met de agrariër en niet over.

De landbouw staat onder druk door alle wetten en regels, maar je kop in het zand steken en de landbouw verplaatsen naar het buitenland lijkt mij niet de juiste oplossing. Als we het over de gewraakte stikstof hebben... dat stopt echt niet bij de grens.

Hoe zie jij de toekomst?

Ik zie de toekomst positief, ook voor de volgende generatie, wel denk ik dat ze zich moeten realiseren dat iedereen altijd iets zal vinden van de landbouw, meebewegen en laten zien waar je mee bezig bent is denk ik nu maar ook in de toekomst erg belangrijk.

Mensen vinden het bijvoorbeeld mooi als er op een natuurweide vleesvee loopt. Ook ik vind het mooi als ik door de wei loop en zie dat daar ons vee graast. Een afwisselend landschap met weiden, bos en heide, daar geniet ik van. Maar er komt ook wel eea bij kijken om vee in "een natuurgebied" te weiden, er moeten palen en rasters in, De groengroep uit Lönneker heeft ons hier bij geholpen. Mooi om te zien dat mensen betrokken zijn.

Om het via de korte keten te verkopen vraagt ook extra moeite van de boer. Het is fijn om te ervaren als de burger ook moeite doet om het dan te kopen. Voor de toekomst zie ik hier zeker wel kansen, er zijn in Lönneker verschillende mensen mee bezig. De beschikbare tijd om het uit te voeren is soms een beperking maar positieve reacties maken het leuk om te doen.

Meerjarig beheer en hier afspraken over maken voor het landschap vind ik een goede ontwikkeling, hiermee kunnen we zorgen dat het landschap en de bijbehorende elementen goed worden onderhouden. Dus niet alleen geld voor aanleg ook voor onderhoud.

Samen zorg dragen voor het buitengebied, het mooie coulissen landschap behouden.

Je zit als bestuurder in het Landschapsfonds

Ja, mijn motto is; "Als je iets belangrijk vindt, moet je er ook iets voor doen!"

Hiervoor heb ik 10 jaar in het LTO bestuur gezeten. Bestuurlijk werk vind ik leuk om te doen en ik vind het belangrijk dat de agrarische sector vertegenwoordigd is in besturen.

In heel veel besturen wordt dit steeds minder tot bijna niet meer, bijvoorbeeld bij gemeentes en waterschappen.

Voor het Landschapsfonds vind ik het belangrijk om dit soort projecten als Lönneker Laandleamn, te doen. Wat mij betreft zijn we daar juist voor.

Martine Welman

KERNGROEPLEDEN AAN HET WOORD

Hans Strootman

Hans legt de kaart van Lonneker uit 1910 op tafel...

In 1910 was alles Lonneker en Enschede een kleine stad daarbinnen. De middenstand bloeide overal, Lonneker stond bekend om zijn goede timmermannen. Het besef van die geschiedenis ontbreekt en ik vind het belangrijk dat mensen weten vanwaar we komen. Zonder dat het beknellend hoeft te zijn.

Wat vind jij van Lönneker Laandleamn?

De groene strook tussen Enschede en Lonneker is belangrijk. Het dorp heeft meerwaarde voor de stad, het vergroot het geluk door een mooi buitengebied met schone lucht, rust en ruimte en veel groen. Geeft mensen de mogelijkheid om er even uit te zijn. Denk aan de Kunstroute met Pinksteren. Door dit project is het bewustzijn hierover vergroot.

Hoe ziet jouw droomscenario er uit?

We zouden toe moeten naar circulaire landbouw. De boeren hebben een belangrijke rol in het buitengebied, daar moeten we met elkaar over in gesprek. Doordat we dat doen, raken de scherpe kantjes er af en komen we met elkaar tot de kern. Het is goed om elkaar beter te leren kennen. In het bidbook moet aandacht zijn voor de "onaangeroerdheid" van het buitengebied. Door Lönneker Laandleamn is een spinn-off ontwikkeld, het gaat een leven leiden. Met het langjarig plan is er structuur, een jaarplanning en de navolging daarvan. Daar kunnen we op door. Ook samen met de gemeente Enschede. De druk op het gebied is groot, we moeten samen zorgen dat het groen, ruim en stil blijft.

WERKWIJZE

Na de vorming van de kerngroep zijn we aan de slag gegaan, wel een half jaar later door de pandemie. Eerdere ervaringen met de Landschap in Zicht methode waren niet positief. De uitkomsten van deze rondgang, met alleen een groep deskundigen, werden als schofferend ervaren door de agrarische buurtkring. Er was over hen en niet samen met hen gesproken. Deelname aan deze nieuwe kerngroep vereiste een open houding naar elkaar. Vooraf is afgesproken dat gevoeligheden geuit en bespreekbaar gemaakt zouden worden. Nadat de kerngroep elkaar had leren kennen hebben we afspraken gemaakt over de invulling van het traject. Bestaande wensen vanuit de groengroep waren er al, ophalen van ideeën van de inwoners uit Lonneker zou via een fietstocht plaatsvinden.

Fietstocht met duiding

Een Bottom Up traject gericht op een meerjarig landschapsplan kan niet zonder de input van de inwoners van het gebied, Lonneker in dit geval. Die input hebben we opgehaald door een fietstocht uit te zetten langs een aantal kenmerkende punten voor Lonneker. Samen met boeren, burgers en buitenlui van Lonneker zijn we in gesprek gegaan over de waarden van het landschap. Op vijf plekken langs de fietsroute gaven inwoners van Lonneker duiding aan het landschap. Historie, biodiversiteit, beheer, economie, beleving het kwam allemaal aan bod.

Daarnaast vulden de fietsers een uitgebreide vragenlijst (Landschap in Zicht) in. Daarbij gaven ze informatie over wat ze zagen, wat hun beleving daarbij was, wat ze specifiek en karakteristiek vonden en welke dromen ze hadden. Na afloop van de fietstocht hebben de kerngroepsleden en de duiders de pauzegesprekken en sfeeropmerkingen gedeeld. Het was een heel positieve ervaring met veel kennis en nieuwe inzichten! De uitkomsten van de lijsten zijn uitgewerkt, gedeeld via het krantje "Op en Um 'n Bult" en vertrekpunt geworden voor de uit te werken thema's.

Ook van de deelnemers aan de fietstocht kregen we veel waardering terug over het buitengebied van Lonneker. "Het is mooi zoals het is."

HOE BELEEF JIJ HET BUITENGEBIED VAN LONNEKER?
DEEL JE IDEEËN EN....

FIETS MEE OP 5 JUNI

Lengte: 12 km   Duur: 1,5- 2 uur
startpunt: dorpsplein Lonneker

Tijdens deze fietstocht op zaterdagochtend geef je bij de verschillende stops aan hoe je het landschap beleeft. Op sommige punten vertellen landeigenaren en beheerders je meer over de historie, de flora en fauna en andere bijzondere feiten. De fietstocht is voor inwoners van Lonneker, jong én oud. De eerste groepen starten om 9:15 uur.

Meld je per e-mail aan bij Karola Schröder via karola.schroder@planet.nl

Lönneker
laandleamn

Lonneker is een participatietraject gestart om tot een plan te komen voor het versterken en beheren van het buitengebied van Lonneker. Kijk voor meer info op de website van de dorpsraad Lonneker.

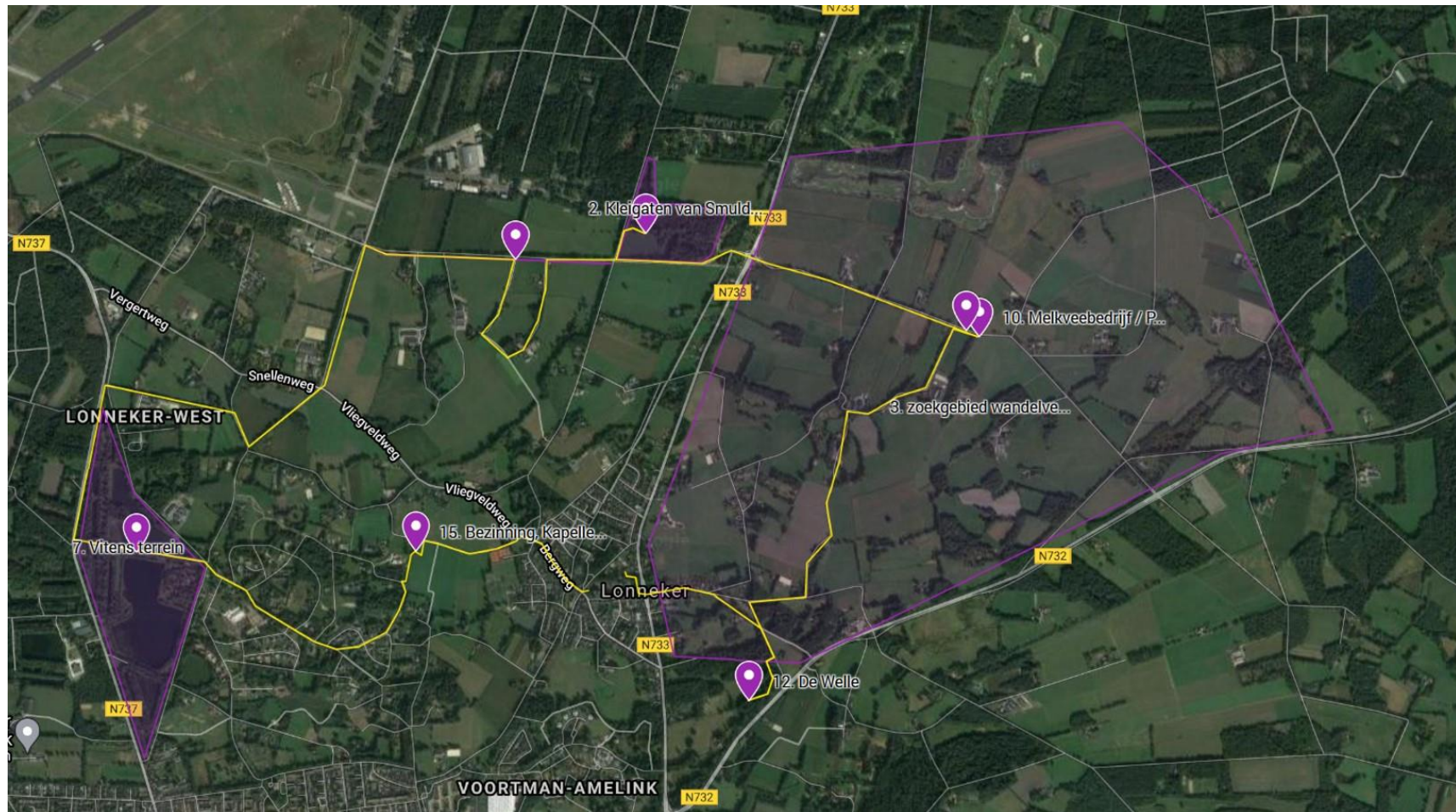
COMMUNICATIE

Het betrekken van Lonnekernaren bij Lönneker Laandleamn is een belangrijk onderdeel van dit participatietraject. En omdat we vanwege de pandemie fysiek niet veel mogelijk was, is er veel aandacht besteed aan de communicatie via social media, "Op en um'n Bult", flyers en testimonials, nieuwsbrieven en appberichten. Cindy Marsman, inwoner van Lonneker heeft daaraan een fantastische bijdrage geleverd. Bij de start is direct het logo en de naam voor het project ontwikkeld, in samenspraak met de leden van de kerngroep.

KENNIS, IDEEËN EN INFORMATIE VERZAMELEN

Er is al veel kennis in Lonneker, de groengroep zet zich al jaren in voor het onderhoud van groene elementen. Zij doen dit met ondersteuning van Martin Degen van Landschap Overijssel. Tijdens de fietstocht hebben de duiders de deelnemers van kennis voorzien en ook Kristianne van der Put heeft regelmatig haar kennis gedeeld. Landschap Overijssel heeft een lerend netwerk ontwikkeld, speciaal voor regio's die bezig zijn met het ontwikkelen van een 'bidbook' voor meerjarig landschapsbeheer. We hebben bij Markelokaal gekeken hoe zij te werk zijn gegaan. En 'last but not least', grond eigenaren kennen hun eigen omgeving als geen ander, ook die kennis is ruimhartig gedeeld. Ook Saxion Studenten hebben een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van dit plan.

Fietsroute

ONDERZOEK SAXION STUDENTEN

“Hoe kunnen bewoners, met name jongeren, in en om Lonneker, op effectieve wijze, worden betrokken in het participatieproces omtrent het langjarig landschapsbeheer, zodanig dat er draagvlak ontstaat?” De studenten hebben diverse methodieken onder de loep genomen en er hun bevindingen aan toegevoegd. Ook is er een enquête uitgevoerd onder 58 jongeren. De vragen waren gericht op de wijze van beleven van de buitenruimte, de waarde die aan landschapsbeheer gehecht wordt en de bereidheid hieraan een bijdrage te leveren. Jongeren ervaren het buitengebied als een vanzelfsprekendheid. Ze benutten de buitenruimte vooral om te sporten, ontspannen en elkaar te ontmoeten. Op de vraag of ze bereid zijn te helpen bij het onderhoud gaven jongeren aan dat ze dat in groepsverband, bijvoorbeeld als voetbalteam, best zouden willen. De combinatie met ontspanning en ontmoeting is voor hen belangrijk. Als er een opruim dag of schoonmaak dag georganiseerd wordt is het zeker goed de jongeren als groep erbij uit te nodigen. De jongerenraad en de verenigingen kunnen daarvoor benaderd worden. Bij het onderhoud door de groengroep is het mogelijk praktijkonderwijs te betrekken.

KIEZEN IS SCHRAPPEN

Op basis van de uitkomsten uit de fietstocht, de input vanuit de kerngroep leden, bestaande vragen, het onderzoek door de Saxion studenten en de vergaarde kennis heeft de kerngroep naast het meerjarig onderhoudsplan drie thema’s gekozen die verder uitgewerkt konden worden. Ze komen elk afzonderlijk aan bod in dit meerjarig landschapsplan voor Lonneker.

Door groot op te halen, zijn er ook ideeën gesneuveld binnen dit traject. In het kader staan ze kort vermeld.

IDEEËN VOOR LATER

Parels van Lonneker betrekken bij onderhoud
Parels zichtbaar maken, met bordje erbij bijvoorbeeld
Fietstocht langs parels met duiding vaker organiseren
Lage heggen als afscheiding tussen weg en wandelpaden
Perceel tussen t Vaneker en Enschede verduurzamen, geen bouwka­vel
Hoogstamfruit voor de buurt, samen oogsten en verwerken
Streekproductenwinkel
Meer ruimte voor horeca
Een klimbos of andere activiteit voor kinderen bij Smulders Kleigaten
Hoe kunnen we de Welle behouden?
Landgoederen openbaar? Welke wel, welke niet. Vaak onduidelijk
Vitensterrein, mooi ongerept laten
Goede marketing en communicatie
Blijvend ophalen wat mensen willen
40-tigers enthousiasmeren voor buitengebied
Iemand die structureel kan meekijken met de groengroep, kennis inbrengt
Geen polarisatie maar open met elkaar in gesprek
Verbinding blijven zoeken met elkaar, zonder de ander iets op te leggen
Kennis over oorzaak dode bomen, geen hondenpoep in weilanden verbeteren
Kleinschalige agrariërs hebben geen ruimte om onderhoud er 'vrijwillig' bij te doen
Gesprek over verschillen in onderhoud door particulieren en natuurbeheerders
Geparkeerde auto's in het buitengebied belemmeren de doorgang voor agrariërs.
Zwerfafval in het buitengebied
LEV ondernemersfonds benutten/aanspreken voor initiatieven in het buitengebied

BIDBOOK

MEERJARIG LANDSCHAPSBEHEER

Onderdelen Meerjarig
landschapsbeheersplan

1. Landschappelijk
2. Wat is gedaan
3. Wat zijn de resultaten
4. Wat gaat Lonneker beheren
5. De organisatie
6. Financieel Overzicht

LONNEKER LAANDLEAMN 2022

This is a detailed historical map of the Lonneker area in the Netherlands. The map shows a complex network of roads and fields. The central part of the map is dominated by the town of Lonneker, with several smaller hamlets and villages surrounding it. The map is color-coded with green for fields and yellow for roads. Key locations include Lonneker, Esch, and various smaller hamlets like Roolvink and Tol. The map is oriented with North at the top.

Veel van deze structuren en hoogteverschillen zijn nog herkenbaar. Lonneker is ontstaan ten westen van een stuwwal. Op een plek waar men water bij de hand had en toch droge voeten hield. Deze is ontstaan in de laatste twee ijstijden. Vanuit de stuwwal ontspringen verschillende beken. Ten noorden van Lonneker loopt ook zo'n beek. Over de stuwwal heen, naar het oosten wordt het maaiveld weer lager richting het Dinkeldal en ook naar het westen loopt het direct vanaf Lonneker af.

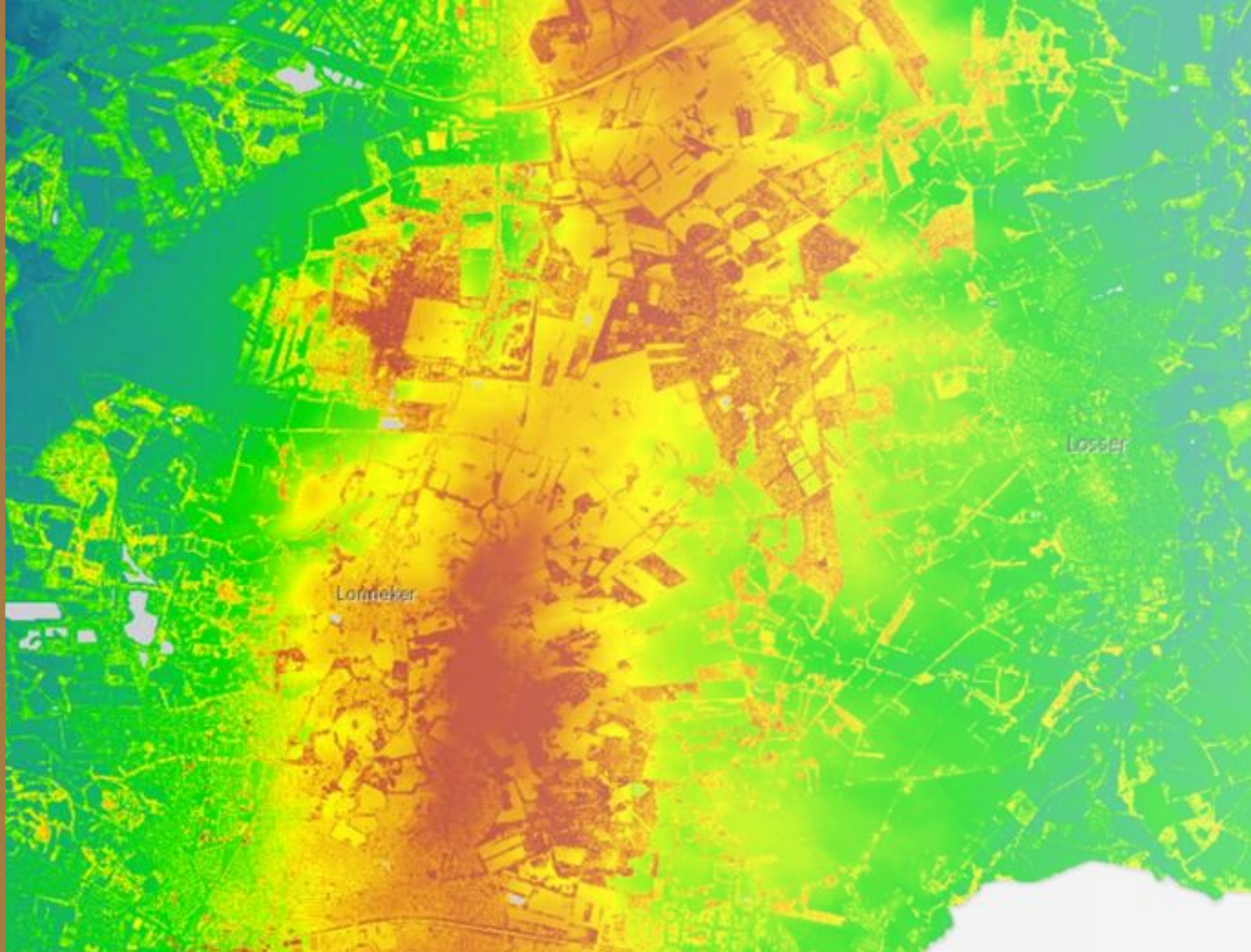
LANDSCHAPPELIJK

Opvallend is dat de landschappelijke tegenstelling van openheid versus weidsheid de afgelopen eeuw is omgedraaid. De heide werd rond 1900 gekenmerkt door een open weidsheid. Hier zijn nu juist grotere boscomplexen, landgoederen en het vliegveld te vinden, wat het een gesloten karakter geeft. Rondom Lonneker was een zeer kleinschalig landschap met vele houtwallen, singels en hagen. Dit landschap is nu juist weidser en opener geworden. Weliswaar met restanten van deze houtwallen.

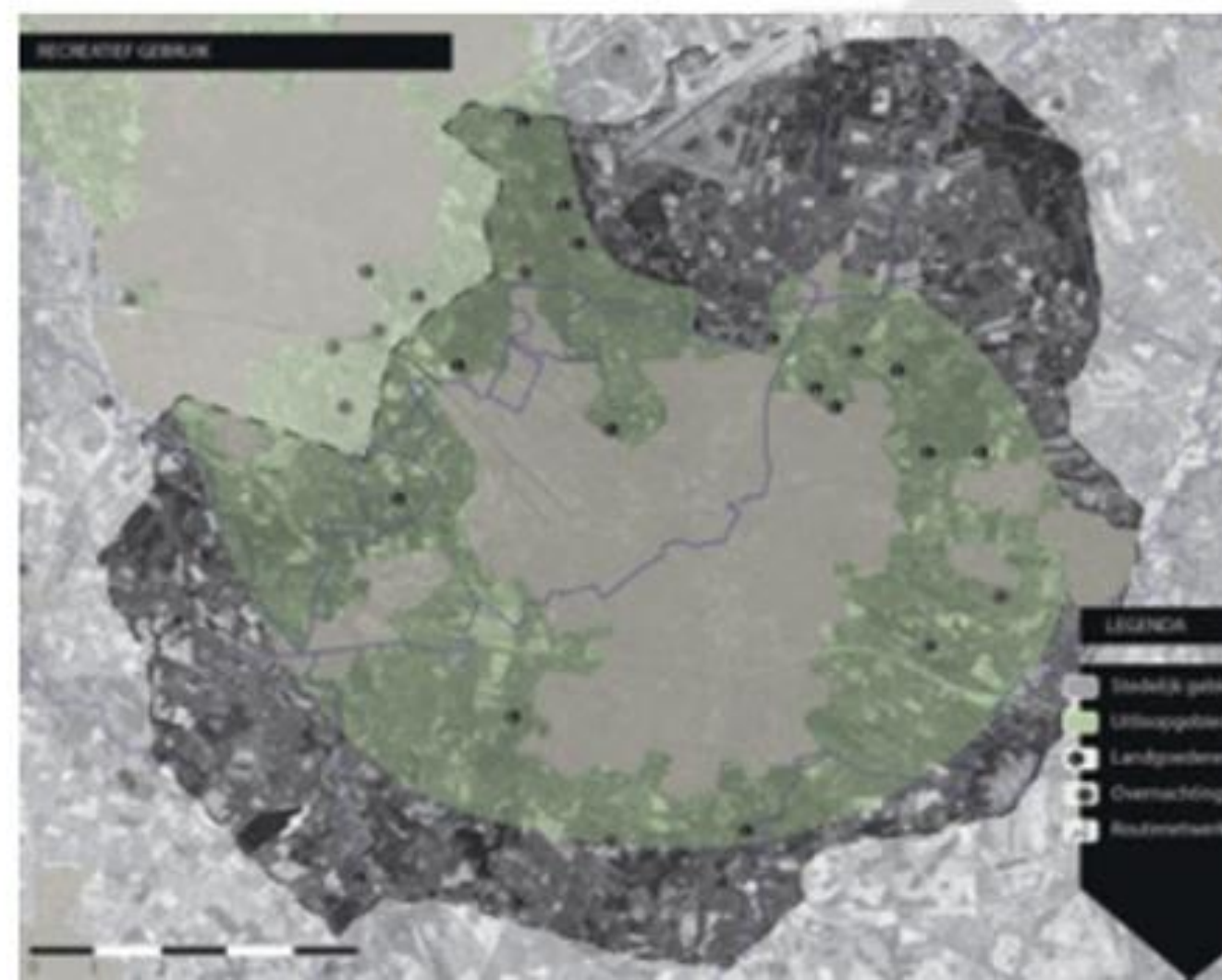
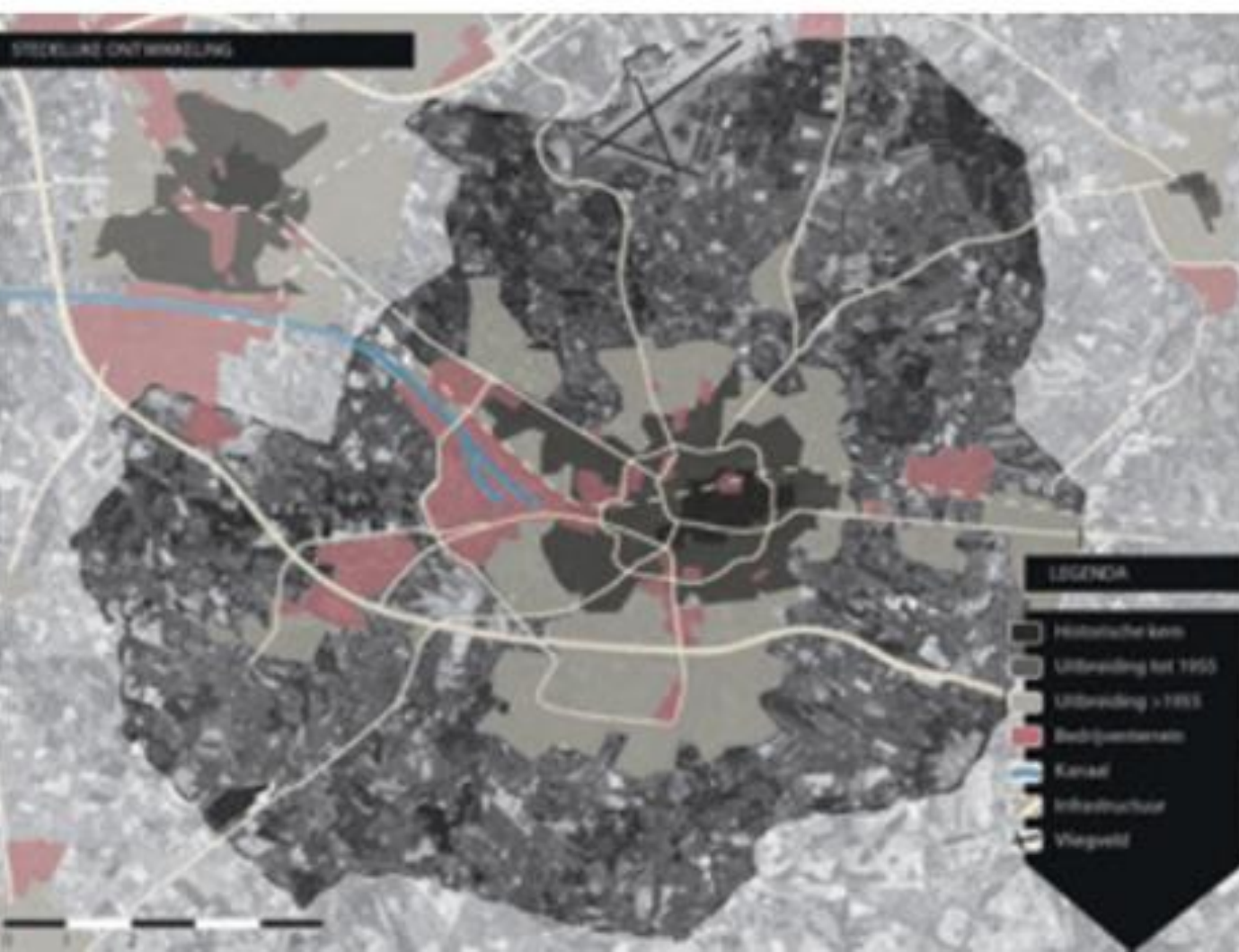
Ook een grote verandering is de enorm gegroeide stad Enschede. Nu komt de stadsrand al heel dicht bij Lonneker.

Een andere ontwikkeling in het gebied is het Vliegveld Twente, gestart als burgerluchthaven voor de rijke textielbaronnen, in de Tweede Wereldoorlog overgenomen door de Duitsers en uitgebreid met extra landingsbanen. Na de oorlog is het vliegveld in gebruik genomen door Defensie, nu wordt het vliegveld opnieuw ontwikkeld.

Rondom Lonneker liggen diverse landgoederen, waarvan velen nog steeds in particulier bezit zijn. Dit heeft effect op hoe het landschap er hier uit ziet. Zo zijn er (oprij)lanen aangelegd en is er cultuurgroen toegevoegd aan het landschap. Veel van deze landgoederen hebben naast het cultuurgroen ook belangrijke natuurwaarden. Het buitengebied van Lonneker heeft tevens een functie als uitloopgebied voor de stad. De plek waar mensen gaan recreëren: fietsen en wandelen. Hiervoor worden routes uitgezet, zoals het 'Rondje Enschede'.

LANDSCHAPPELIJK

Op deze kaarten zijn van heel de gemeente Enschede, met de klok mee, de stuwwal, landgoederen en natuurgebieden, industrie, nieuwere woonwijken en het uitloopgebied van Enschede aangegeven.

LANDSCHAPSPANNEN EN LANGJARIG ONDEROUD

Na een oproep in 'Op en Um'n Bult' en in samenspraak met Gerrit Meutstege van Stawel hebben diverse landgoedeigenaren zich gemeld voor een landschapsplan en meerjarig onderhoud.

Spreekuur en persoonlijke bezoeken leveren 11 uitgewerkte erfbeplantingsplannen.

Bij 3 deelnemers is er ook landschappelijke beplanting gerealiseerd. Nog eens 3 erven waren helemaal tevreden met alleen meedenken en advies.

Voor grondeigenaren/ grondgebruikers zijn de landschapselementen in kaart gebracht. Gezamenlijk is er voor €989.000 onderhouds- en herstelfinanciering begroot in het bidbook. Daarbovenop is een ambitie van 25% opgenomen, zodat de komende jaren ruimte is voor grondeigenaren om herstel- en onderhoudsplannen in te dienen.

Lönneker
laandleamn

LANDSCHAPSVERSTERKING IN DE PRAKTIJK.

5 VRAGEN AAN KAMIEL EN LINDA OVER HOE ZIJ HUN ERVE DE DEMMER MET HET TRAJECT LÖNNEKER LAANDLEAMN VERRIJKEN.

Jullie wonen op een unieke en bekende plek. Hoe kwamen jullie hier terecht?

Kamiel: "Al sinds onze derde date spraken we beiden naar elkaar uit dat we graag op een boerderij wilden wonen. Die droom is met de aankoop van hun Erve De Demmer meer dan uitgekomen. Stap voor stap knappen we de boerderij en het erf op, met veel aandacht voor historische waarde en behoud van de unieke kenmerken. Linda vult aan. "We merken aan de reacties van wandelaars dat zij de aanpassingen ook echt waarderen. Voor ons een extra stimulans, we zijn blij dat we ons erf op deze wijze kunnen delen met het dorp."

Hoe belangrijk is een mooi landschap voor jullie en waarom?

Linda: we hebben allebei passie voor landschap en natuur, maar voor Kamiel is het nóg belangrijker. Hij wil bijvoorbeeld alleen maar eikengekloofde palen gebruiken. "Ik ben al sinds dat ik een klein jongetje was, begaan met het Twentse landschap. Historische dingen vind ik mooi. Vroeger was ik veel buiten, bij opa en oma op de boerderij in het Lönneker buitengebied. Beekjes, oude bomen, mooie weiltes en bloemen. Ik heb van vroeger uit wel een ideaalbeeld van hoe Twente eruit hoort te zien."

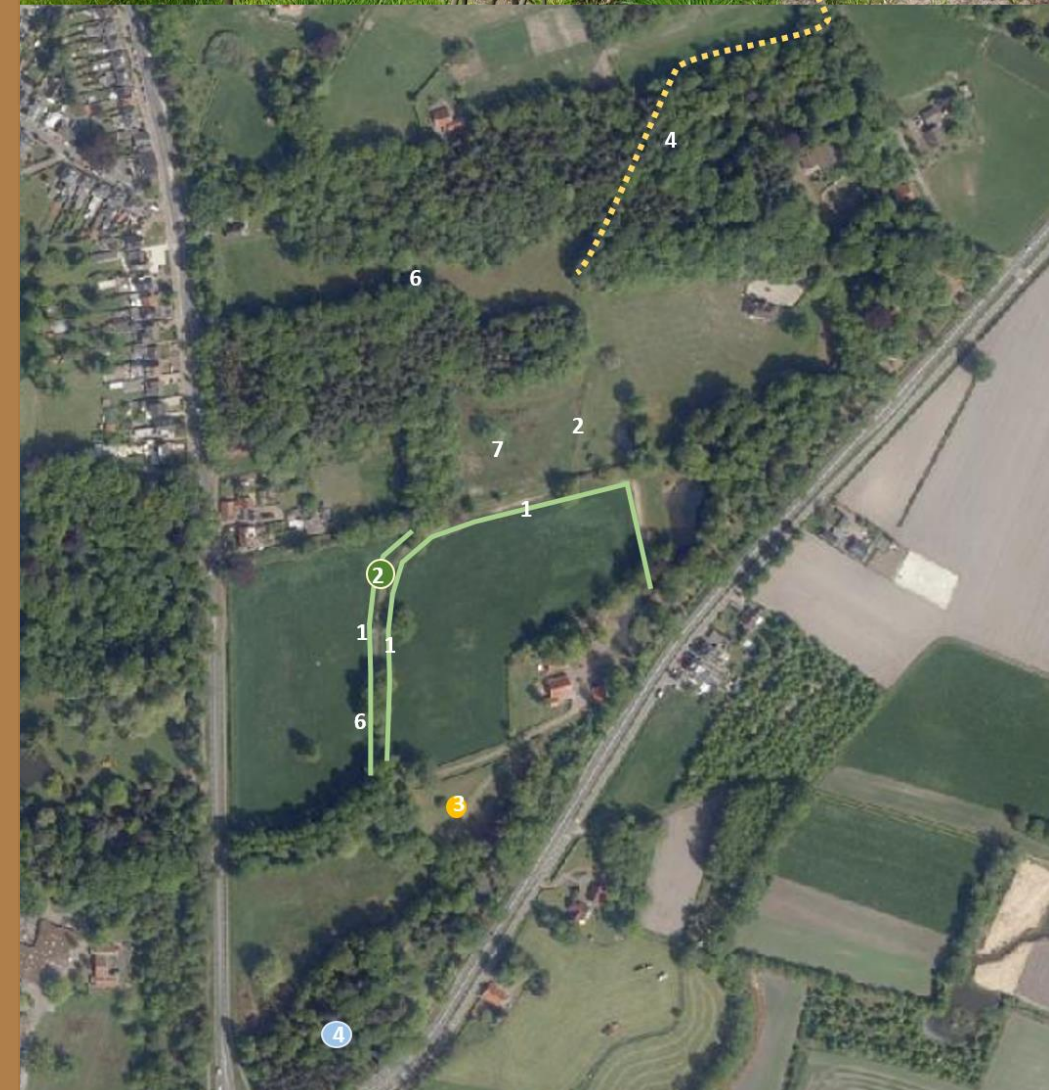

LANDSCHAPSPANNEN EN LANGJARIG ONDEROUD

Landgoed de Welle

Dit Landgoed neemt een geheel eigen plek in, in Lonneker. Waar inwoners en landgoedeigenaar elkaar nauwelijks ontmoetten, is via Lönneker Laandleamn de relatie tussen hen weer intensiever geworden. Samen met de landgoedeigenaar hebben vrijwilligers zich ingezet om heggen en rasters aan te planten.

LANDSCHAPSPANNEN EN LANGJARIG ONDEROUD

Groengroep Lonneker

Met leden van de groengroep is een rondgang gemaakt langs alle onderhoudspercelen. Dit leverde vier uitgewerkte onderhoudsplannen op die zijn opgenomen in dit bidbook. Samen met de vrijwilligers van de groengroep Lonneker is eind 2021 aanplant op verschillende erven gerealiseerd. Langjarig onderhoud van die aanplant is opgenomen in dit plan.

INSPIRATIEBIJEENKOMSTEN MARKELOKAAL EN GELD VOOR GROEN

Met leden van de kerngroep en belangstellenden uit Lonneker is een kennissessie bezocht door Markelokaal over de financiering van de uitgewerkte plannen. De door Landschap Overijssel georganiseerde lerend netwerk bijeenkomst “Geld voor Groen” is eveneens bezocht.

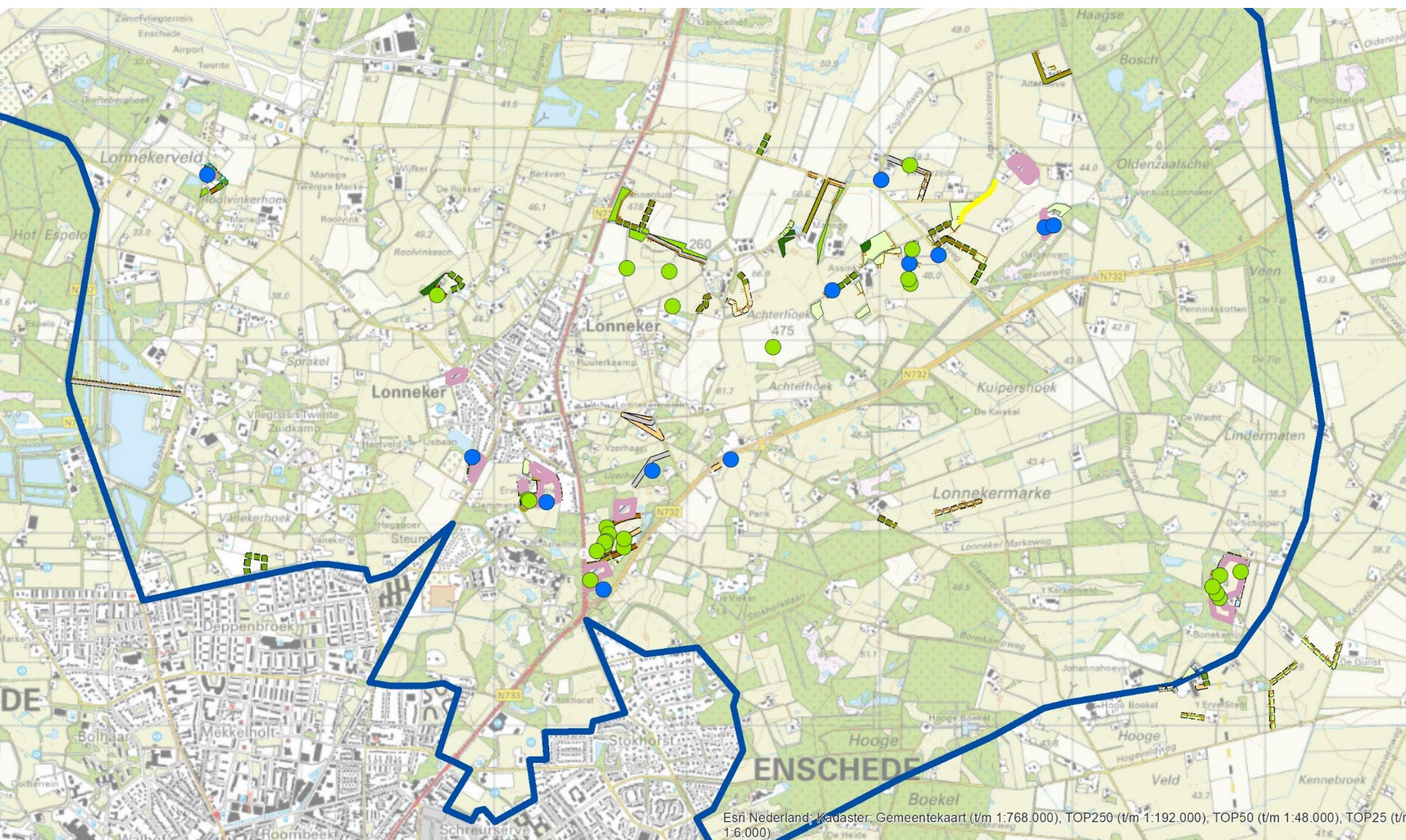
RESULTATEN IN BEELD

Kaart met verschillende landschapspakketten van de 13 grondgebruikers. De gekleurde elementen zijn nog niet geborgd qua financiering voor meerjarig landschapsbeheer.

Voor deze elementen wordt middels dit bidbook een aanvraag voor langjarige financiering gedaan.

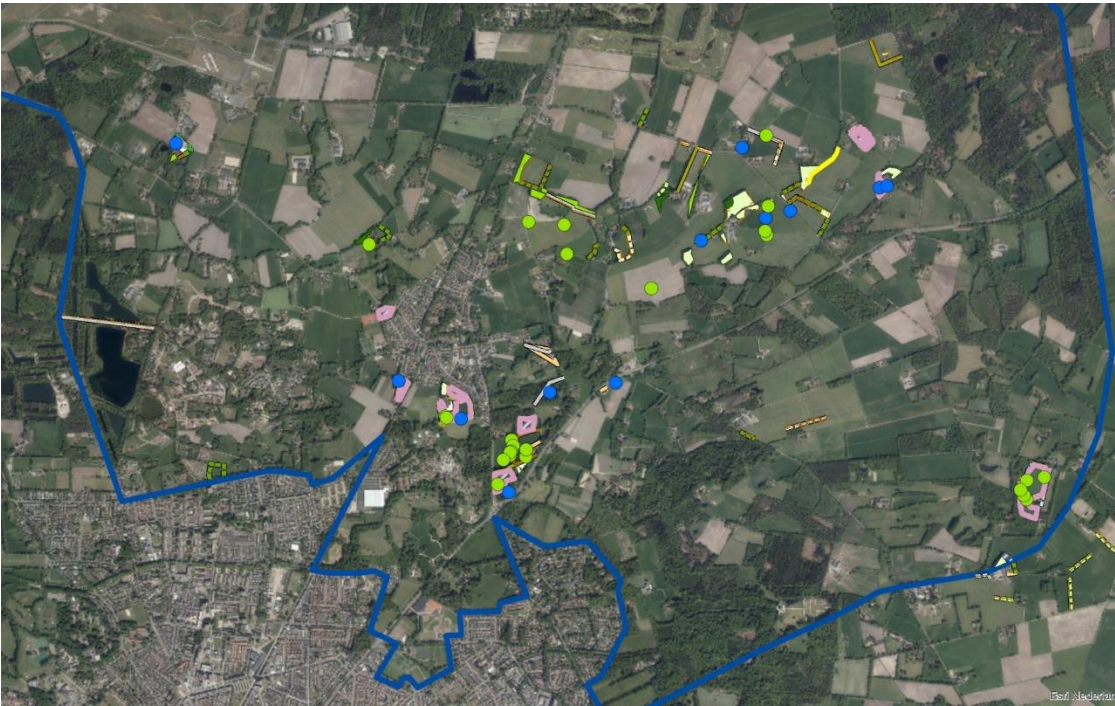
In licht groen is weergegeven waar al wel financiering voor is.

De gemeente Enschede heeft aan Landschap Overijssel gevraagd een verkenning uit te voeren van alle huidige en potentiële landschapselementen. Zodra deze verkenning is afgerond kan ze afgestemd worden met de ambitieruimte voor Lönneker Laandleamn.

WAT GAAT LONNEKER BEHEREN?

Blauw = erfbeplantingsplan
Groen= landschapselementen en weitjes groengroep
Oranje = Boer-Burger gesprekken
Rozerood = directe verkoop streekproducten
Groene lijn = nieuw aan te leggen wandeltracé

VERGOEDINGSBEREKENING REGULIER BEHEER														
Nr.	Landschapspakket		Landschapspakket tekst	Lengte (m)	Breedte (m)	Aantal	Eenheid	Norm	Vergoeding jaar	Vergoeding tijdvak 1	Vergoeding tijdvak 2	Vergoeding tijdvak 3	Vergoeding contract	
1	Houtwal/singel met eindkap	▼	Houtwal/singel met eindkap	2581,0	3,0	7743	m2	€ 0,08	€ 619,44	€ 4.336,08	€ 4.912,83	€ 5.566,29	€ 14.815,20	
2	Houtwal/singel zonder eindkap	▼	Houtwal/singel zonder eindk	1246,0	3,0	3738	m2	€ 0,09	€ 336,42	€ 2.354,94	€ 2.668,17	€ 3.023,07	€ 8.046,19	
3	Bomenrij	▼	Bomenrij	951,0		951	m	€ 1,18	€ 1.122,18	€ 7.855,26	€ 8.900,10	€ 10.083,92	€ 26.839,28	
4	Knip- en scheerheg	▼	Knip- en scheerheg	1174,0		1174	m	€ 2,43	€ 2.852,82	€ 19.969,74	€ 22.625,95	€ 25.635,47	€ 68.231,16	
5	Struweelhaag	▼	Struweelhaag	840,0		840	m	€ 0,91	€ 764,40	€ 5.350,80	€ 6.062,52	€ 6.868,91	€ 18.282,23	
6	Laan	▼	Laan	856,0		856	m	€ 2,31	€ 1.977,36	€ 13.841,52	€ 15.682,61	€ 17.768,58	€ 47.292,70	
7	Bloemrijke rand	▼	Bloemrijke rand	312,0	6,0	1872	m2	€ 0,14	€ 262,08	€ 1.834,56	€ 2.078,58	€ 2.355,05	€ 6.268,19	
8	Bloemrijke rand	▼	Bloemrijke rand	4706,0	6,0	28236	m2	€ 0,14	€ 3.953,04	€ 27.671,28	€ 31.351,89	€ 35.522,06	€ 94.545,23	
9	Elzensingel	▼	Elzensingel	501,0		501	m	€ 0,77	€ 385,77	€ 2.700,39	€ 3.059,57	€ 3.466,53	€ 9.226,50	
10	Paden en routes	▼	Paden en routes	1812,0		1812	m	€ 0,93	€ 1.685,16	€ 11.796,12	€ 13.365,14	€ 15.142,87	€ 40.304,13	
11	Rasters	▼	Rasters	8428,0		8428	m	€ 0,35	€ 2.949,80	€ 20.648,60	€ 23.395,11	€ 26.506,93	€ 70.550,64	
12	Knotboom	▼	Knotboom			9	stuks	€ 11,00	€ 100,38	€ 702,63	€ 796,08	€ 901,97	€ 2.400,68	
13	Hoogstamfruitboomgaard	▼	Hoogstamfruitboomgaard			94	stuks	€ 33,83	€ 3.180,02	€ 22.260,14	€ 25.221,00	€ 28.575,69	€ 76.056,84	
14	Geriefhoutbosje (snelgroeïend)	▼	Geriefhoutbosje (snelgroeïend)			12334	m2	€ 0,45	€ 5.550,30	€ 38.852,10	€ 44.019,89	€ 49.875,06	€ 132.747,04	
15	Geriefhoutbosje (langzaamgroeie	▼	Geriefhoutbosje (langzaamgroeïend)			25092	m2	€ 0,10	€ 2.509,20	€ 17.564,40	€ 19.900,67	€ 22.547,70	€ 60.012,77	
16	Landschappelijk bos	▼	Landschappelijk bos			47112	m2	€ 0,02	€ 942,24	€ 6.595,68	€ 7.472,98	€ 8.466,98	€ 22.535,64	
17	Zoombeheer	▼	Zoombeheer			40014	m2	€ 0,03	€ 1.200,42	€ 8.402,94	€ 9.520,63	€ 10.786,99	€ 28.710,56	
18	Poel	▼	Poel	15,0	15,0	2475	m2	€ 0,50	€ 1.237,50	€ 8.662,50	€ 9.814,72	€ 11.120,19	€ 29.597,40	
19	Solitaire boom	▼	Solitaire boom			28	stuks	€ 9,84	€ 275,52	€ 1.928,64	€ 2.185,17	€ 2.475,83	€ 6.589,64	
TOTAAL									€ 31.904,05	€ 223.328,32	€ 253.033,62	€ 286.690,09	€ 763.052,03	
VERGOEDINGSBEREKENING PERIODIEK BEHEER														
Nr.	Landschapspakket		Landschapspakket tekst	Tijdvak	Lengte (m)	Breedte (m)	Aantal	Eenheid	Norm €	Som €				
	Houtwal/singel me	▼	2 Houtwal/singel met eindkap	1 ▼			2.581,00	m2	€ 3,42	€	8.827,02			
	Geriefhoutbosje (si	▼	3 Geriefhoutbosje (snelgroeier	1 ▼			4.111,33	m2	€ 0,45	€	1.850,10			
	Poel	▼	4 Poel	1 ▼	0	0	825,00	m2	€ 1,03	€	849,75			
	Houtwal/singel me	▼	2 Houtwal/singel met eindkap	2 ▼	0	0	2.581,00	m2	€ 3,87	€	10.001,12			
	Geriefhoutbosje (si	▼	3 Geriefhoutbosje (snelgroeier	2 ▼	0	0	4.111,33	m2	€ 0,51	€	2.096,19			
	Poel	▼	4 Poel	2 ▼	0	0	825,00	m2	€ 1,17	€	962,78			
	Houtwal/singel me	▼	2 Houtwal/singel met eindkap	3 ▼	0	0	2.581,00	m2	€ 4,39	€	11.331,39			
	Geriefhoutbosje (si	▼	3 Geriefhoutbosje (snelgroeier	3 ▼	0	0	4.111,33	m2	€ 0,58	€	2.375,00			
	Poel	▼	4 Poel	3 ▼	0	0	825,00	m2	€ 1,32	€	1.090,84			
TOTAAL									€	39.384,18				
Totaal jaarlijkse vergoeding, periodieke vergoedingen, herstel en aanleg											€	1.000.732,37		
Totaal inclusief ambitie voor de komende jaren											€	1.000.732,37		

FINANCIEN

BIDBOOK MEERJARIG

LANDSCHAPSBEHEER

BETALINGSOVERZICHT									
								Eigen bijdrage 10%	
De begroting voor herstel bedraagt						€	148.637,77	€ 14.863,78	
De begroting voor aanleg bedraagt						€	49.658,40	€ 4.965,84	
De begroting voor beheer per jaar in tijdvak 1 bedraagt						€	31.904,05		
De begrote PERIODIEKE vergoeding voor tijdvak 1 bedraagt						€	11.526,87		
De begroting voor beheer per jaar in tijdvak 2 bedraagt						€	36.147,66		
De begrote PERIODIEKE vergoeding voor tijdvak 2 bedraagt						€	13.060,08		
De begroting voor beheer per jaar in tijdvak 3 bedraagt						€	40.955,73		
De begrote PERIODIEKE vergoeding voor tijdvak 3 bedraagt						€	14.797,23		
				Type bijdrage	Partij	% invullen	Tijdvak 1	Tijdvak 2	Tijdvak 3
				Eigen inzet/bijdrage	Grondeigenaar	25%	€ 58.713,80	€ 66.523,43	€ 75.371,83
				Bijdrage overheden	Provincie Overijssel	25%	€ 58.713,80	€ 66.523,43	€ 75.371,83
				Bijdrage overheden	Gemeente Enschede	25%	€ 58.713,80	pm	pm
				Bijdrage overige fondsen	Ondernemers/particulieren	0%	pm	pm	pm
				totaal:		75%	€ 176.141,39	€ 133.046,85	€ 150.743,66

In bovenstaand betalingsoverzicht wordt weergegeven hoe de basis van meerjarige financiering is.

Voor de 1ste 7 jaar 50% externe financiering, en 50% eigen inzet.

Voor de 2de en 3de periode van 7 jaar is de basis 25% externe financiering door de provincie Overijssel. Gemeente Enschede beslist eind periode 1 welke inzet zij plegen voor de volgende periodes.

Door zelfwerkzaamheid en/of aanvullende financiering via fondsen of ondernemers kan deze verdeling veranderen in de loop van de jaren.

DE ORGANISATIE

Landschapsfonds Enschede

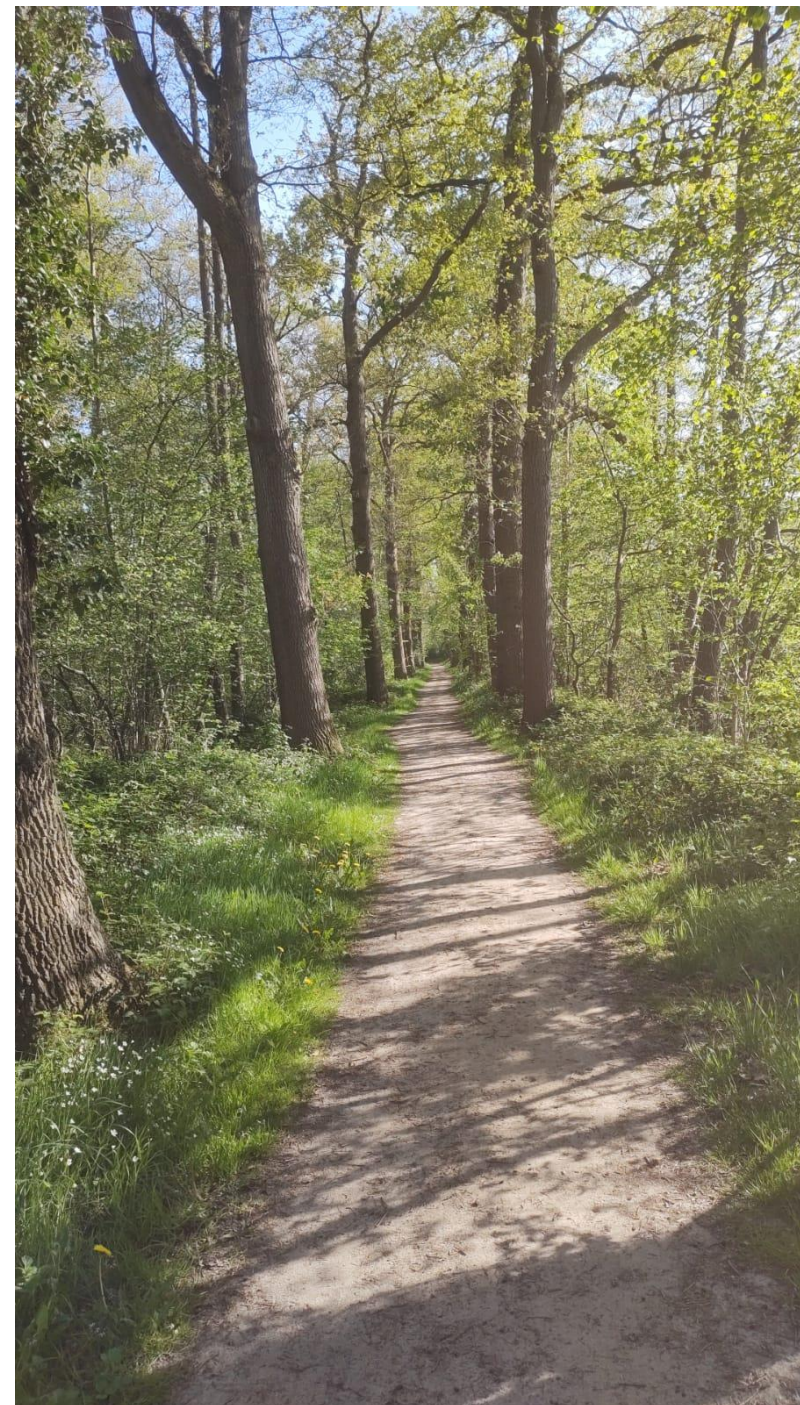
- Vraagt** :De financiering van het langjarig landschapsbeheerplan Lönneker Laandleamn aan bij de provincie Overijssel.
- Beheert** :De subsidie voor 15% organisatiebudget(is maximaal 150K euro) aan.
:De door de provincie Overijssel en de gemeente Enschede beschikbaar gestelde middelen, mits 15% uitvoeringsbudget is beschikt.
- Sluit** :Contracten met de landgoed eigenaren en Dorpsraad Lonneker
- Ondersteunt** :Door inzet van een professional, wordt kennis en advies verstrekt aan de landeigenaren. In groeps- of individueel verband wordt jaarlijks onder supervisie van een expert, een rondgang langs de landschapselementen gemaakt. Vragen en dilemma's en mogelijkheden voor ontwikkeling worden met elkaar besproken.

Dorpsraad Lonneker

- Sluit** :Groepscontract af met Landschapsfonds Enschede voor onderhoudsplannen met een omvang lager dan 250 euro per jaar in combinatie met het onderhoudsplan voor de groenelementen door de groengroep Lonneker
- Vraagt** :Aanvullende financiële middelen via fondsen, giften en subsidie voor het onderdeel "Leefbaar Platteland", dat onderdeel vormt van dit integrale bidbook.

Groengroep Lonneker

- Beheert** :Het budget vanuit het groepscontract, onderhoudt de contacten met de contractanten.
- Verzorgt** :Vrijwillig meerjarig onderhoud van de plannen voor Lonneker, begeleidt vrijwilligers, stagiaires en leerlingen groenonderwijs. En de kwaliteitsborging door jaarlijks een controle ronde te organiseren.
- Ondersteunt** :Op basis van behoefte onderhoud van de plannen bij landeigenaren die onder het groepscontract vallen.

LEEFBAAR PLATTELAND

Naast afspraken over het meerjarig landschapsbeheer zijn drie thema's, die daarmee in nauwe relatie staan, eveneens uitgewerkt. Het gaat om wandelen, korte-keten en boer-burger gesprek. De financiering die hiervoor nodig is wordt verworven via andere kanalen, zoals fondsen of subsidies. De Dorpsraad Lonneker neemt hierin de regie.

THEMA: WANDELEN

Meer mogelijkheden om te wandelen in en rond Lonneker is een wens die duidelijk naar voren kwam uit de reacties van de deelnemers aan de fietstocht. Ook binnen de kerngroep werd deze wens herkend. Een goed wandelverbinding naar 't Haagse Bos en naar het nu opengestelde vliegveld is al jaren een wens van wandelaars. Samen met de gemeente zijn leden van de kerngroep aan de slag gegaan met het onderzoeken en uitwerken van mogelijkheden.

WAT IS GEDAAN?

Verbeteren van wandelmogelijkheden door slimme verbindingen en aanleg van nieuwe wandelpaden. Allereerst is in kaart gebracht welke wensen er precies leven bij de inwoners van Lonneker. De kerngroep heeft hier een voorzet voor gedaan en deze is tijdens de fietstocht door dorpsgenoten bevestigd. Samen met de gemeente is bekeken welke mogelijkheden er zijn om wandelen in bermen te realiseren. Vanuit het oogpunt van veiligheid zou daarmee al veel gewonnen worden. Daar waar de optimale oplossing op het grondgebied van landeigenaren gevonden kon worden is door leden van de dorpsraad overleg hierover op gang gebracht. Op de resultaten kaart zijn de trajecten aangegeven die in ieder geval gerealiseerd zullen worden. Over een aantal wensen wordt in een later stadium contact opgenomen met de landeigenaren.

Rondje Lonneker voor gezinnen met arrangement. Lange afstand wandelroutes zijn er genoeg, maar juist de korte ommetjes door het dorp worden gemist. Om het wandelen ook voor kinderen boeiend te maken, is het idee ontstaan om er een quiz of virtuele uitdaging aan te koppelen. Die ontwikkeling is aangevraagd als opdracht Saxion Smart Solution studenten. Voor het ontwikkelen van het rondje Lonneker is contact gelegd met horeca ondernemers, Visit Twente en de betrokken beleidsmedewerker van Enschede.

WAT ZIJN DE RESULTATEN

Er komt extra veilig wandelpad in en rond Lonneker. Er leeft een brede wens om bepaalde trajecten langs de weg veilig te kunnen wandelen. Daarover wordt eerst contact opgenomen met de aangrenzende grondeigenaren om mee te denken over de mogelijkheden.

Het gesprek over het creëren van een Rondje Lonneker voor gezinnen loopt. Het idee is om dit te combineren met een arrangement door de lokale horeca. Visit Twente en de gemeente Enschede zijn betrokken bij dit traject. Zij geven ook advies over de kansen om Lonneker als recreatieve trekpleister verder te ontwikkelen.

WAT ZIJN DE KOSTEN

Voor bankjes en bruggetjes is 65.000 euro nodig bij de aanleg van de doorgaande wandelroute. Er is 10.000 euro voor het rondje Lonneker begroot, bedoeld voor in beeld brengen van kansen, marketingactiviteiten en arrangementen in relatie tot wandelen samen met Visit Twente.

Opties voor financiering zijn Leefbaar platteland, Noaberfonds Twente, gemeente Enschede en ondernemers.

THEMA: KORTE KETEN

Een van de manieren om voor boeren een nieuw verdienmodel te ontwikkelen is de afstand tussen producent en consument te verkorten. Een aantal agrariërs in en rond Lonneker is hier al mee begonnen, door producten vanuit huis te verkopen. En ook supermarkt de Spar biedt producten uit de streek aan. Vanuit Lönneker Laandleamn zijn we aan de slag gegaan om te onderzoeken welke agrarische producenten er zijn en hoe zij het vermarkten van deze producten gezamenlijk efficiënter en effectiever kunnen aanpakken. Gelijktijdig met het ontstaan van deze vraag, is Stawel in samenwerking met Stimuland gestart met "De Oogst voor Enschede". Met als doel om een gezamenlijke aanpak te realiseren van lokale voedselketens van Enschede met haar ommelanden.

Afgesproken is dat Lonneker een belangrijke plek in dit traject zal vervullen.

WAT IS GEDAAN?

De ideeën zijn afgestemd met plannen gemeente Enschede en Stawel

Er wordt een bijeenkomst met ondernemers georganiseerd in het najaar van 2022, diverse ondernemers zijn gevraagd of ze iets zien in samenwerking.

Er is inspiratie vanuit Twente en Utrecht

DE RESULTATEN

Er broeit veel bij agrariërs om anders te gaan werken. Enkele voorbeelden die op dit moment lopen:

Jonge akkerbouwer gaat groente telen voor directe verkoop aan inwoners van Lonneker, met de Lonnekermolen en streekproductenverkoop als potentiële partner.

Vleesverkoop Welman, Ensing, Busscher. Ijs van lokale melk, en honing van divers Imkers.

Andere melkveehouders overwegen melktap en zelf verzuivelen

De borging van voortgang loopt via de Oogst van Morgen

Er is een ambitie om, bij de Lonnker molen, periodiek een steekmarkt te organiseren.

KOSTEN EN MOGELIJKE FINANCIERING

20.000 euro voor korte keten (inzet uren, kosten bijeenkomsten, uitwerken plannen)

Organisatie en communicatie streekmarkt 8000 euro.

Voucher en projectplan Agro&Food provincie Overijssel, inzet Stawel en Leefbaar Platteland

VERVOLGAFSPRAKEN

Stawel, Stimuland, Martine Welman, leden dorpsraad (mijn Lonneker 2030)

THEMA: BOER BURGER GESPREK

WAT IS GEDAAN?

- Er zijn drie Boer Burger gesprekken georganiseerd. Bij Erve Kemna, Erve Strootman en Erve Welman. Telkens is daar de mogelijkheid geboden om te luisteren naar elkaar en thema's stikstof, wandelen, biodiversiteit, voedsel, regelgeving, samen optrekken te bespreken.
- Een groep burens uit Achterhoek/Linderzijde, hebben samen het gesprek over de biodiversiteit opgepakt. Daarbij sloten ze aan op Lönneker Laandleamn.
- Via Lerend Netwerk is de bijeenkomst Boer Burger gesprek gevolgd.

DE RESULTATEN

- Er is veel respect voor de agrariërs, men vindt dat iedereen zijn onderneming moet kunnen runnen op zijn manier. Ook is er schroom om uit te spreken wat werkelijk gedacht wordt. Met deze Boer Burger gesprekken is een start gemaakt om dat gesprek wel te voeren. Een groep burgers in 'De Achterhoek' is naar aanleiding van deze gesprekken zelf een initiatief gestart om de mogelijkheden te onderzoeken om de verschillende wensen ten aanzien van landschapsbeheer en meer biodiversiteit te bespreken en uit te voeren.
- Deze gesprekken zijn een mooi begin en gezien de thema's van de toekomst en de transitie van de landbouw is het goed om het onderlinge contact te onderhouden. Dat gebeurt doordat binnen de dorpsraadbesteduur boeren zijn aangesloten. En Stichting Stawel zorgt er de komende jaren voor dat het Boer-burger contact geagendeerd blijft. Ook binnen de buurtkring Lönneker zijn de uitkomsten van Lönneker Laandleamn gedeeld. De verbinding boeren en burgers is gelegd.

KOSTEN

12.000 euro voor de organisatie van 2 boer burger evenementen/jaar de komende 5 jaren. En opstarten van de groep Boer – Burger gesprek in De Achterhoek Dit past in de opgave van stichting Stawel, voor organisatiekosten wordt incidenteel aanvullende financiering gezocht.

ZAT 21 MEI
14:00 - 16:00
DE BOER OP
BIJ STEFAN
STROOTMAN

Lönneker
laandleamn

 **GESPREK TUSSEN
BURGER & BOER**

**INZICHT IN HET
BOERENLEVEN VAN NU**

 PROEVERIJ...

... EN MEER!

LAAT HET ONS EVEN WETEN ALS JE KOMT.
MAIL NAAR KAROLA SCHRÖDER,
PROJECTLEIDER VAN HET
PARTICIPATIETRAJECT
LONNEKER LAANDLEAMN, VIA
KAROLA.SCHRODER@PLANET.NL

VERVOLGAFSPRAKEN

Stichting Stawel in afstemming met de dorpsraad Lönneker en de Buurtkring Lönneker zorgt voor het vervolg.

FINANCIEN LEEFBAAR PLATTELAND

Lönneker Laandleamn Sociaal Landschap		
Kostenposten	Begroting Sociaal Landschap	
Bankjes en bruggetje bij wandelroutes	65.000	
Rondje Lönneker ontw. QR codes, paaltjes, communicatie	10.000	
Ontwikkeling platform Lokaal Eten	20.000	
Ontwikkelen periodieke Streekmarkt bij molen	8.000	
Boer Burger dialoog en ondersteuning buurtschap	12.000	
2022/ 23 aanleg erfbeplantings plannen	19.500	
totaal kosten	134.500	
Dekking	Dekking Sociaal Landschap	
Agro&Food programma prov Overijssel Stimuland en Stawel	20.000	
Stawel boer burger gesprekken, 5 jaar, 10 bijeenkomsten	10.000	
Rondje Lönneker, Visit Twente, Ondernemers	10.000	
uitvoeringskosten beheer erfbeplanting	19.500	
Leefbaar Platteland provincie Overijssel	75.000	0
Totale dekking	134.500	